

Τριμ. Διοικ. Πρωτ. Ιωαννίνων: 151/1994

Πηγή: Ε.Δ.Κ.Α. ΛΣΤ' 1994, σ. 752

Περίληψη: Ατύχημα εκτός εργασίας το οφειλόμενο σε υπέρμετρη προσπάθεια την οποία καταβάλλει ο εργαζόμενος που παρέχει εργασία μη εξαρτώμενος από εργοδότη για να ανταποκριθεί σε ασυνήθιστους όρους εργασίας ή για να εργαστεί κάτω από εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες.

Τα Διοικ. Δικαστήρια υποχρεούνται να αποφαίνονται μόνον εντός των ορίων - ισχυρισμών - της προσφυγής. Όταν διαπιστώνουν την έλλειψη της προσήκουσας αιτιολογίας οφείλουν να μην περιορίζονται στην ακύρωση της πράξης ως ανατιολόγητης και στην αναπομπή της υπόθεσης στη Διοίκηση αλλά να προβαίνουν τα ίδια σε ουσιαστική κρίση αυτής και αναπληρώνοντας την έλλειψη αιτιολογίας να διαμορφώνουν τελικά την έννομη σχέση ή κατάσταση ανάλογα με το ουσιαστικό περιεχόμενο του σχετικού δικαιώματος, εν όψει των αιτημάτων της προσφυγής.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος: κ. ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΚΟΓΕΒΙΝΑΣ

Εισηγητής: κ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΚΚΑΣ

Δικηγόρος: κ.κ. Δημ. Τσίρκας, Δημ. Τράμπας

Επειδή, με την κρινόμενη προσφυγή παραδεκτώς επιδιώκεται η ακύρωση της 37/Σ.12/20-5-1992 απόφασης της ΤΔΕ του Τοπ. Υπ/τος ΙΚΑ Άρτας, με την οποία έγινε κατά πλειοψηφία δεκτή η ένσταση της καθής η προσφυγή, κατά της 1130/11-2-1992 απόφασης του Δ/ντή του οικείου Υπ/τος και τελικά αποδόθηκε σε ατύχημα ο θάνατος του συζύγου αυτής και ασφαλισμένου στο Ίδρυμα Λ.Φ.

Επειδή, στο άρθρο 28 παρ.6 του α.ν. 1846/1951 "Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων" (ΦΕΚ 179 Α), όπως αντικαταστάθηκε τελικά με το άρθρο 27 παρ.1 περ. 6 του ν. 1902/1990, ορίζεται ότι: "Σε περίπτωση θανάτου συνταξιούχου λόγω γήρατος ή αναπηρίας οποιασδήποτε βαθμίδας ή επιδοματούχου λόγω αναπροσαρμογής ή ασφαλισμένου που έχει πραγματοποιήσει τουλάχιστον χίλιες πεντακόσιες (1.500) ημέρες εργασίας

από τις οποίες τριακόσιες (300) τουλάχιστον κατά τα πέντε (5) έτη που προηγούνται άμεσα του έτους που επήλθε ο θάνατος, η ασφαλισμένου που έχει πραγματοποιήσει τον απαιτούμενο κατά περίπτωση από την παρ. 4 εδάφ. Α' αριθμό ημερών εργασίας, έχουν δικαίωμα για σύνταξη κατά τα επομένα εδάφια: α) Η χήρα ή...". Επίσης στο άρθρο 34 παρ.1 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: "Δια την χορήγησιν των παροχών της ασφαλίσεως, δεν απαιτείται η συμπλήρωσις των καθοριζομένων εν άρθροις 28, 31, 32 και 35 ημερών εργασίας, εάν το γεγονός το θεμελιούν το εις παροχάς δικαίωμα οφείλεται εις βίαιον συμβάν, επελθόν κατά την εκτέλεσιν της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής ή εις επαγγελματικήν ασθένειαν. Εάν το γεγονός το θεμελιούν το εις παροχάς δικαίωμα οφείλεται εις βίαιον συμβάν μη επελθόν όμως εν τη εκτελέσει ή εξ αφορμής της εργασίας δια την χορήγησιν των ανωτέρω παροχών αρκεί η συμπλήρωσις του ημίσεως μόνον αριθμού ημερών εργασίας των υπό των ανωτέρω άρθρων οριζομένων...". Όπως όμως γίνεται δεκτό, κατά την ερμηνεία των διατάξεων αυτών από το Συμβούλιο της Επικρατείας, εργατικό ατύχημα υφίσταται όχι μόνο στην περίπτωση που ο θάνατος οφείλεται σε βίαιο εξωτερικό συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή με αφορμή αυτή, αλλά και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οφείλεται σε υπέρμετρη προσπάθεια την οποία καταβάλλει ο εργαζόμενος σε δεδομένο χρόνο για να ανταποκριθεί σε ασυνήθιστους όρους εργασίας ή στο γεγονός ότι υποχρεώθηκε να εργαστεί για ορισμένο χρόνο κάτω από εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες (ΣΤΕ 3910/1990, 242/1989, 3261/1985 κ.α.) Έτσι πρέπει να γίνει δεκτό ότι, εφόσον από το νόμο δεν γίνεται περαιτέρω διάκριση μεταξύ του βιαίου συμβάντος που επέρχεται κατά την εκτέλεση της εργασίας και εκείνου που επέρχεται εκτός εργασίας, συντρέχει περίπτωση ατυχήματος εκτός εργασίας όταν ο ασφαλισμένος υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις, όρους και συνθήκες, παρέχει εργασία οποιασδήποτε μορφής μη εξαρτώμενος από εργοδότη. Εξάλλου, κατά τον Κανονισμό Ασφαλιστικής Αρμοδιότητας του ΙΚΑ (ΑΥΕ 57440/13-1-1938 ΦΕΚ 33 Β) και ειδικότερα κατά τα άρθρα 6 παρ. 1, 24 επ. 29 και 37 αυτού, οι μεν διοικητικές υπηρεσίες του Ιδρύματος είναι αρμόδιες για τη διαπίστωση, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, μετά από έρευνα και εκτίμηση των συνθηκών εργασίας αν συνέβη στον ασφαλισμένο βίαιο εξωτερικό συμβάν, οι δε υγειονομικές επιτροπές, αποφαίνονται αιτιολογημένα και δεσμευτικά για τα ασφαλιστικά όργανα, καθώς και για το

κατά το άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 702/1977 επιλαμβανόμενα δικαστήρια, για τη φύση, την έκταση και τη διάρκεια της σωματικής ή πνευματικής πάθησης του ασφαλισμένου, καθώς και επί θανόντων για τα αίτια του θανάτου (ΣΤΕ 3910/1990 κ.α.)

Επειδή, στη συγκεκριμένη υπόθεση από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν τα ακόλουθα: Η καθής η προσφυγή υπέβαλε στο Τοπικό Υποκατάστημα ΙΚΑ Άρτας την 24/20-2-1991 δήλωση θανατηφόρου ατυχήματος του συζύγου της και ασφαλισμένου στο Ίδρυμα Λ.Φ. που συνέβη σ' αυτόν στις 12-1-1990 στο Παλιοχώρι Αθαμανίου Άρτας. Κατόπιν αυτού, προκειμένου να διαπιστωθούν οι συνθήκες του θανάτου του, οι υπάλληλοι του ανωτέρω Υπ/τος Γ.Γ. και Ι.Φ. διενήργησαν έλεγχο στις 16-5-1991 κατά τον οποίο εξετάστηκαν οι Θ.Σ., Δ.Γ., Γ.Γ., Μ.Γ. και η καθής η προσφυγή. Από τις καταθέσεις αυτών προέκυψε ότι ο παραπάνω ασφαλισμένος διέμεινε στον συνοικισμό Κάμπο Αθαμανίου και στις 12-1-1990 και ώρα 10η π.μ. αναχώρησε από το σπίτι του με πολύ κύριο, οδηγώντας γεωργικό ελκυστήρα και διανύοντας απόσταση 8 χιλιομέτρων περίπου, έφθασε στο Παλιοχώρι Αθαμανίου για να αγοράσει μήλα για την οικογένειά του. Αφού μετέφερε στους ώμους του, μέσα από ένα δύσβατο και πολύ ανηφορικό μονοπάτι, περίπου 100 κιλά μήλα, τοποθετημένα σε 5-6 κλούβες, τα φόρτωσε στο όχημά του και στη συνέχεια επέστρεψε στον καφεπαντοπώλη Γ.Σ. προκειμένου να τον πληρώσει. Τη στιγμή όμως εκείνη και ενώ αυτοί ευρίσκοντο έξω από το κατάστημα του τελευταίου, έπεσε κάτω αναίσθητος και αφού μεταφέρθηκε στο Κέντρο Υγείας Βουλγαρελίου, διαπιστώθηκε ο θάνατός του από ανακοπή της καρδιάς του. Αξιολογώντας τις καταθέσεις αυτές ο έλεγχος και συνεκτιμώντας και τα στοιχεία του ατομικού του βιβλιαρίου υγείας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο ασφαλισμένος είχε κάποιο πρόβλημα με την καρδιά του, πλην όμως δεν του έδωσε μεγάλη σημασία και για το λόγο αυτό η μετακίνησή του με ανοιχτό όχημα σε απόσταση 8 χλμ. και στην συνέχεια η μεταφορά των μήλων, επιδείνωσε την κατάστασή του και έτσι επήλθε ο θάνατός του. Με το περιεχόμενο αυτό συντάχθηκε η από 17-5-1991 έκθεση ελέγχου και στη συνέχεια εκδόθηκε η 1130/11-2-1992 απόφαση του Δ/ντή του ανωτέρω Υπ/τος, με την οποία δεν έγινε δεκτή η προαναφερθείσα δήλωση ατυχήματος της καθής η προσφυγή, με την αιτιολογία ότι οι καιρικές συνθήκες ήταν συνήθεις έως ευμενείς για την εποχή και ότι τη στιγμή του θανάτου του αυτός

δεν κατέβαλε καμιά προσπάθεια για να ανταποκριθεί σε όρους εργασίας, αλλά αντίθετα συζητούσε και κάπνιζε στο προαύλιο του καφεπαραπωλείου και έτσι ο θάνατός του δεν προήλθε από βίαιο εξωτερικό συμβάν. Κατά της απόφασης αυτής η καθής η προσφυγή άσκησε ένσταση ενώπιον της ΤΔΕ του ίδιου Υπ/τος, με την οποία ισχυρίστηκε ότι ο θάνατος του συζύγου της οφείλεται αποκλειστικά στην υπερβολική προσπάθεια που κατέβαλε συνεπεία των εξαιρετικών συνθηκών εργασίας (αφόρητο ψύχος και διαδρομή σε πολύ ανηφορικό μονοπάτι). Επί της ενστάσεως αυτής η ΤΔΕ εξέδωσε την 37/Σ.12/20-5-1992 απόφαση με την οποία δέχθηκε κατά πλειοψηφία αυτή και αποφάνθηκε ότι ο θάνατος του πιο πάνω ασφαλισμένου προήλθε από εξωτερικό συμβάν και άρα είναι ατύχημα. Την ακύρωση της αποφάσεως αυτής ζητάει ο προσφεύγων Δ/ντής με την κρινόμενη προσφυγή του.

Επειδή, ο ισχυρισμός του προσφεύγοντος ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί ως ανατιολόγητη γιατί δεν αναφέρει στο σώμα της τα στοιχεία που δικαιολογούν την αποδοχή της δηλώσεως ατυχήματος, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος διότι τα διοικητικά πρωτοδικεία όταν διαπιστώνουν την έλλειψη της προσήκουσας αιτιολογίας, ακόμα και στην περίπτωση που αυτή επιβάλλεται από το νόμο, οφείλουν να μην περιορίζονται στην ακύρωση της πράξης ως ανατιολόγητης και στην αναπομπή της υποθέσεως στη Διοίκηση, αλλά κατά την άσκηση, της πλήρους δικαιοδοσίας τους να προβαίνουν τα ίδια σε ουσιαστική κρίση αυτής και αναπληρώνοντας την έλλειψη αιτιολογίας να διαμορφώνουν τελικά την έννομη σχέση ή κατάσταση κατά περίπτωση, ανάλογα με το ουσιαστικό περιεχόμενο του σχετικού δικαιώματος ενόψει πάντοτε των αιτημάτων της προσφυγής και των απόψεων που εκτέθηκαν κατά την έκδοση της διοικητικής πράξεως (ΣΤΕ 3359/1987, 1026, 5212/1983 κ.α.)

Επειδή περαιτέρω, το Δικαστήριο λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που προσκομίζει και επικαλείται η καθής η προσφυγή, ως προς τις συνθήκες επέλευσης του θανάτου του συζύγου της, και ειδικότερα α) τον γεωγραφικό χάρτη της περιοχής του Ν. Άρτας και τον πίνακα υψομετρικών διαφορών αυτής (εκδόσεις Καπρανίδη - Φώτη ΟΕ) από τους οποίους προκύπτει ότι το Αθαμάνιο όπου επήλθε ο θάνατος αυτού, βρίσκεται στα όρη Αθαμάνων (Τζουμέρκα) της Ν. Πίνδου και σε υψόμετρο 750 μέτρων και β) το Φ. 977/8337/28-9-1993 έγγραφο της Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας του

Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας, από το οποίο προκύπτει ότι η θερμοκρασία στο Μετεωρολογικό Σταθμό Χαλκιάδων Άρτας και σε υψόμετρο 10,5 μέτρων που βρίσκεται αυτός, στις 12-1-1990 για μεν την 12^η ώρα το μεσημέρι 8 βαθμοί Κελσίου, για δε τη 13^η ώρα 12 βαθμοί Κελσίου που είναι αντιπροσωπευτική των περιοχών του Νομού Άρτας που έχουν το ίδιο υψόμετρο, ενώ στις ορεινές περιοχές υπάρχει μεγάλη απόκλιση και ακόμα ότι η πτώση της θερμοκρασίας καθ' ύψος για την στάνταρ ατμόσφαιρα του ICAO είναι 0,65 βαθμοί Κελσίου κάθε 100 μέτρα, σε συνδυασμό δε και με τις καταθέσεις των εξετασθέντων που προαναφέρθηκαν και σύμφωνα με τις οποίες την κρίσιμη ημέρα και ώρα στην εν λόγω περιοχή επικρατούσε κρύο δυνατό, βαρύ και αφόρητο ψύχος, κρίνει ότι την ώρα του θανάτου ασφαλισμένου (12^η μεσημβρινή) η θερμοκρασία στο Αθαμάνιο ανέρχεται στους 3,125 βαθμούς Κελσίου (8 βαθμοί στο Μετεωρολογικό σταθμό Χαλκιάδων - 4,875 βαθμοί (0,65 X 7,5) η πτώση αυτής λόγω της υψομετρικής διαφοράς που προαναφέρθηκε), ενώ κατά τη στιγμή της αναχώρησης αυτού από το σπίτι του (ώρα 10η πρωινή) η θερμοκρασία ήταν σαφώς κάτω του μηδενός (3,125 βαθμοί τη 12^η ώρα - 8 βαθμοί η άνοδος που παρουσίασε αυτή κατά τις δύο ώρες που μεσολάβησαν μέχρι το θάνατό του, δεδομένου ότι μεταξύ 12^{ης} και 13^{ης} ώρας η θερμοκρασία παρουσίασε άνοδο 4 βαθμούς). Περαιτέρω το Δικαστήριο λαμβάνοντας ακόμα υπόψη ότι ο ανωτέρω εκτέθηκε στις καιρικές συνθήκες που προαναφέρθηκαν οδηγώντας ανοικτό όχημα σε απόσταση 8 χλμ και στη συνέχεια μεταφέροντας στους ώμους του 100 κιλά μήλα μέσα από δύσβατο και πολύ ανηφορικό μονοπάτι, κατά δε το χρόνο της μεταφοράς του (περίπου 11^η πρωινή) σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν η θερμοκρασία δεν ξεπερνούσε του 0 βαθμούς (3,125 την 12^η ώρα - 4 βαθμοί η άνοδος της από την 11^η μέχρι τη 12^η ώρα) και, συνεκτιμώντας όλα αυτά, κρίνει ότι οι συνθήκες εκτέλεσης της εν λόγω εργασίας ήταν εξαιρετικά ασυνήθιστες και δυσμενείς και αναμφίβολα συνιστούν την έννοια του βιαίου συμβάντος όπως εκτέθηκε στη μείζονα σκέψη, αφού ο ασφαλισμένος για να ανταποκριθεί στις συνθήκες αυτές κατέβαλε υπέρμετρη προσπάθεια. Επομένως, ορθά έκρινε και η ΤΔΕ, δεχόμενη κατά το μέρος αυτό την ύπαρξη εξωτερικού συμβάντος τα δε αντίθετα που ισχυρίζεται ο προσφεύγων περί μη υπάρξεως εξαρτήσεως αυτού από εργοδότη και εξαναγκασμού του προς εκτέλεση κάποιας εργασίας κάτω από δυσμενείς καιρικές συνθήκες, πρέπει

να απορριφθούν ως αβάσιμα, καθόσον οι προϋποθέσεις αυτές απαιτούνται μόνο για το χαρακτηρισμό ατυχημάτων κατά τη διάρκεια της εργασίας όχι όμως και σε περίπτωση ατυχήματος εκτός αυτής, οπότε, σύμφωνα με τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν, αρκεί η επέλευση βιαίου συμβάντος, δηλαδή αιφνιδίου και εξωτερικού γεγονότος.

Επειδή, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 54 παρ.2 του π.δ. 341/1978, το Δικαστήριο υποχρεούται να αποφανθεί μόνο επί των ορίων (ισχυρισμών) της προσφυγής, καθόσον το εν λόγω π.δ. αν και παραπέμπει προς ανάλογη εφαρμογή σε διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας, μεταξύ όμως αυτών δεν περιλαμβάνεται και το άρθρο 75 αυτού περί των ορίων ελέγχου της πράξεως (ΣΤΕ 3683/1991 αδημ.). Ενόψει τούτου και αφού ο προσφεύγων, αρνούμενος τη συνδρομή βιαίου συμβάντος, περαιτέρω δεν προβάλλει άλλο ισχυρισμό, η κρινόμενη προσφυγή πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη. Λόγω δε της εύλογης αμφιβολίας ως προς την έκβαση της δίκης, η δικαστική δαπάνη των διαδίκων πρέπει να συμψηφισθεί μεταξύ τους (άρθρο 82 παρ.3 π.δ. 341/1978).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Ως προς τα όρια εντός των οποίων αποφαινεται το Διοικ. Πρωτοδικείο επί προσφυγής βλ. ΣΕ 3683/91, ΕΔΚΑ 1994, σελ. 270.

Ως προς την εξουσία των Διοικη. Δικαστηρίων να προβαίνουν σε ουσιαστική κρίση, αναπληρώνοντας την έλλειψη αιτιολογίας της προσβαλλόμενης πράξης βλ. ΣΕ 3359/87, ΕΔΚΑ 1988, σελ. 148